Curaclam Thuaisceart Éireann

Beatha le Bua

Leabhar Saothair

Phil Lynott

Ainm: ....

Rang: ....

Nóta don mhúinteoir

Tá an leabhar saothair seo bunaithe ar an tsraith leabhrán *Beatha le Bua*. Níl an tsraith sin dírithe ar aon aoisghrúpa ar leith agus mar sin is féidir í a úsáid go solúbtha, ag barr na bunscoile ó thuaidh, mar shampla, san iar-bhunscoil ó dheas agus ó thuaidh, nó mar bhunábhar ag leibhéal GCE ó thuaidh. Is é is aidhm don tsraith ábhar suimiúil bunaithe ar bheathaisnéisí gairide a sholáthar le léitheoireacht neamhspleách a spreagadh. Níl an tsraith ceangailte le sonraíocht ná le measúnú ar leith, áfach. Is féidir leis an dalta, mar sin, na leabhráin a léamh ar mhaithe le spraoi nó le spéis amháin. Baineann na beathaisnéisí gairide seo le daoine cáiliúla ar fud an domhain ach tá béim ar leith ar 'laochra' na hÉireann a bhain nó a bhaineann le gnéithe éagsúla an tsaoil amhail an spórt, an stair nó cultúr coiteann comhaimseartha an lae inniu. Tá an t-ábhar éadrom agus soléite do dhaltaí agus tá go leor athrá i dtaca le comhréir agus foclaíocht ann.

Níl sa leabhar saothair seo ach deis cur leis an léitheoireacht sin agus níos mó a fhoghlaim faoin duine, machnamh a dhéanamh ar na téamaí a thagann aníos agus, lena chois sin, an teanga atá in úsáid a fhiosrú. Tá roinnt réamhthascanna sa leabhar saothair le cuidiú leis na daltaí teacht isteach ar an ábhar. Ba chóir na tascanna a dhéanamh faoi threoir an mhúinteora. Tá siad sin leagtha amach de réir fhotheidil an leabhráin. Ní gá gach tasc a dhéanamh. Beidh sé sin ag brath ar chumas agus ar spéis an dalta. Go príomha, cuideoidh an leabhar saothair seo go mór leis an teanga agus leis an fhoclóir atá sa leabhrán a dhaingniú.

Admhálacha
Íomhá chlúdaigh © Redferns/Getty Images
Na híomhánna eile © Getty Images agus © Redferns

Ní ghlacann CCEA le freagracht ná le dliteanas as ábhar ar bith atá á sholáthar nó atá ar fáil ar aon cheann de na suíomhanna gréasáin nasctha agus ní ceart glacadh leis go bhformhuiníonn sé na tuairimí a chuirtear in iúl iontu. Ní thig linn a dhearbhú go n-oibreoidh na naisc seo an t-am ar fad agus níl smacht againn ar chuntasacht na leathanach nasctha.

Réamhthascanna

1. Sa chuid seo, déanfaidh tú do mhachnamh ar chúpla ceist agus déanfaidh tú taighde neamhspleách sula dtosóidh tú ar an leabhar a léamh.

Freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) Cad é a thugann clúdach an leabhair le fios duit faoin chineál duine é seo?

....

....

....

....

(b) Ar chuala tú iomrá ar Phil Lynott riamh?

....

(c) Cárbh as dó?

....

(d) Luaigh eolas ar bith eile atá agat cheana féin ar Phil Lynott:

....

....

....

....

2. Cuir ceisteanna sa bhaile nó ar do chairde nó déan cuardach ar an idirlíon le níos mó eolais a fháil ar na rudaí thíos.

   (a) An fáth a bhfuil clú agus cáil ar Phil Lynott:

   ....

   ....

   ....

   ....

   ....

   (b) Na daoine ar cheol sé leo:

   ....

   ....

   ....

   ....

   ....

   (c) Rud ar bith speisialta faoi:

   ....

   ....

   ....

   ....

Cúlra agus An rac-cheoltóir óg

3. Léigh an chuid seo sa leabhrán. Nuair a bheidh sé sin déanta agat, roghnaigh cé acu **fíor** nó **bréagach** atá na ráitis thíos agus tabhair fianaise le do fhreagra. Féach an sampla thíos.

Ráiteas: Tá clú agus cáil ar Phil Lynott, go háirithe in Éirinn.

Freagra: ☑ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:
Aithníonn daoine Phil Lynott mar dhuine de na rac-cheoltóirí is mó riamh in Éirinn.

(a) **Ráiteas:** Rugadh in Éirinn é, cé gur tógadh i Sasana é.

Freagra: ☐ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:

....

....

(b) **Ráiteas:** Ba í a sheanmháthair a thug aire dó ó bhí sé ceithre bliana d'aois.

Freagra: ☐ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:

....

....

(c) **Ráiteas:** Bhí dúil ollmhór ag daoine in Phil Lynott mar gur cheoltóir den scoth a bhí ann.

Freagra: ☐ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:

....

....

(d) **Ráiteas:** Ní raibh sé riamh ina bhall de ghrúpa ar bith agus bhain sé clú amach mar cheoltóir aonair.

Freagra: ☐ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:

....

....

(e) **Ráiteas:** Bhí a dheartháir agus a dheirfiúr sa ghrúpa Thin Lizzy leis.

Freagra: ☐ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:

....

....

(f) **Ráiteas:** Is iomaí grúpa a raibh sé páirteach ann sula raibh sé in Thin Lizzy.

Freagra: ☐ *Fíor* ☐ *Bréagach*

Fianaise sa leabhrán:

....

....

Thin Lizzy

4. Léigh an chuid seo den leabhrán agus líon na bearnaí sna boscaí. Bain úsáid as na focail thíos.

Bhí .... ar Thin Lizzy mar racghrúpa 'trom'.

D'éirigh .... leis an amhrán *Whiskey in the Jar* cé nach raibh sé ar intinn ag Phil é a chur amach mar shingil.

Thóg sé tamall fada orthu sula raibh a gcuid ceoil ....

clú

a réime

ceiliúrtha

i mbéal an phobail

go geal

an domhain

Cluintear an t-amhrán *The Boys are Back in Town* ag ocáidí .... go mion minic.

Ní raibh a fhios acu ag an am go mbeadh siad ar cheann de na racghrúpaí is mó ar dhroim ....

Nuair a bhí an grúpa i mbarr .... chuir siad amach cuid de na rac-albaim is fearr riamh.

An ceoltóir aonair agus Tragóid

5. Léigh an chuid seo sa leabhrán. Nuair a bheidh sé sin déanta agat, líon na bearnaí le focail chuí ón bhosca leis na habairtí thíos a scríobh ar dhóigh eile.

bíodh	**níos mó**	**i rith**
leis féin	**deacrachtaí**	**go geal**
i bhfolach	**bhí sé ábalta**	

(a) **Sa Leabhrán:**
Cé go raibh ag éirí go maith le Thin Lizzy, bhí Phil ag iarraidh níos mó dá chuid amhrán a dhéanamh **ina aonar**.

Dóigh eile lena rá:

.... go raibh ag éirí go maith le Thin Lizzy, bhí Phil ag

iarraidh níos mó dá chuid amhrán a dhéanamh ....

(b) **Sa Leabhrán:**
D'éirigh **go mór** leo agus bhí Phil aitheanta anois mar cheoltóir agus mar amhránaí aonair.

Dóigh eile lena rá:

D'éirigh .... leo agus bhí Phil aitheanta anois mar cheoltóir agus mar amhránaí aonair.

(c) **Sa Leabhrán:**

Lean Phil ar aghaidh leis féin ag cur amach **tuilleadh** albam agus amhrán singil.

Dóigh eile lena rá:

Lean Phil ar aghaidh leis féin ag cur amach .... albam agus amhrán singil.

(d) **Sa Leabhrán:**

Le linn an ama seo, chuir sé dhá amhrán amach faoina iníonacha, Sarah agus Cathleen, agus d'éirigh go maith leo.

Dóigh eile lena rá:

.... an ama seo, chuir sé dhá amhrán amach faoina iníonacha, Sarah agus Cathleen, agus d'éirigh go maith leo.

(e) **Sa Leabhrán:**

Ach cé gur éirigh le Phil mar bhall de racghrúpa mór agus mar cheoltóir aonair, bhí **fadhbanna** pearsanta aige fosta.

Dóigh eile lena rá:

Ach cé gur éirigh le Phil mar bhall de racghrúpa mór agus mar cheoltóir aonair,

bhí .... pearsanta aige fosta.

(f) **Sa Leabhrán:**

D'éirigh leis sin a choinneáil **ceilte** ar dhaoine ar feadh fada go leor.

Dóigh eile lena rá:

.... sin a choinneáil .... ar dhaoine ar feadh fada go leor.

Ómós

6. Léigh an chuid seo sa leabhrán agus aimsigh fianaise ón téacs le tacú leis na ráitis thíos.

(a) Cronaíonn daoine é in Éirinn agus ar fud an domhain:

....

....

....

(b) Ba bhuille trom ar a theaghlach é nuair a fuair sé bás:

....

....

....

(c) Níl dearmad déanta ag daoine ar Phil Lynott:

....

....

....

(d) Ar lámh amháin dea-shampla a bhí ann ach ar an lámh eile drochshampla a bhí ann:

....

....

....

(e) D'fhág sé lorg ar shaol an cheoil:

....

....

....

Tascanna Breise

7. (a) Cuir na heachtraí seo thíos in ord.

Bhunaigh sé a chéad ghrúpa, The Black Eagles.	Chuir siad amach *Jail Break* agus *Live and Dangerous*.
Fuair sé bás ar an 4ú Eanáir 1986.	Rugadh ar an 20ú Lúnasa 1949 é.
Bhí *Whiskey in the Jar* sna cairteanna i Sasana.	Ar Lá Nollag 1986, tugadh chun na hotharlainne é.
Bhunaigh sé an grúpa cáiliúil Thin Lizzy.	Cuireadh é go Baile Átha Cliath chuig a sheanmháthair.
Scar an grúpa Thin Lizzy.	

(b) Líon isteach an cárta aitheantais thíos do Phil Lynott.

Ainm: ....

Inscne: ....

Aois: ....

Dáta Breithe: ....

Náisiúntacht: ....

Cur síos fisiceach: ....

....

....

(c) Más mian leat an t-ábhar seo a fhiosrú a thuilleadh, bain triail as na suíomhanna seo a leanas:
http://ga.wikipedia.org/wiki/Phil_Lynott
http://www.allmusic.com/artist/phil-lynott-mn0000284546
http://www.thinlizzy.org/phil.html

(d) Cad é an sórt duine é Phil Lynott, i do bharúil?

....

....

....

....

....

(e) Ar mhaith leat féin a bheith i do rac-cheoltóir clúiteach? Cad chuige?

....

....

....

....

....

(f) An síleann tú gur léirigh sé an dea-shampla do dhaoine óga? Cad chuige?

....

....

....

....

....

(g) Déan liosta aidiachtaí a chuireann síos ar Phil Lynott:

....

....

....

....

....

....

....

(h) Déan achoimre ar gach caibidil:

Caibidil	Luaigh rud suimiúil amháin	Focail nua a d'fhoghlaim mé
1		
2		
3		
4		
5		
6		

Nótaí breise:

Foilseachán de chuid CCEA © 2014

COUNCIL FOR THE **CURRICULUM EXAMINATIONS** AND **ASSESSMENT** 29 Clarendon Road, Clarendon Dock, Belfast BT1 3BG
✆ +44 (0)28 9026 1200 +44 (0)28 9026 1234 +44 (0)28 9024 2063 info@ccea.org.uk www.ccea.org.uk

Rewarding Learning